

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์กับการสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือนของกลุ่มผู้สูงอายุสมาชิก “OPPY Club” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาถึง บทบาทของ CMC ในการสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือน รวมถึงปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์แบบดังกล่าวของผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)
2. การเข้าไปสังเกตการณ์ในสถานที่จริง (Direct Observation)
3. การวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ผู้ก่อตั้ง OPPY Club คือ คุณหญิงชัชวีร์ จาติกวณิช
2. ผู้ออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนและครูผู้สอน คือ คุณสุธีรา จำลองศุภลักษณ์
3. ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตขั้นพื้นฐาน จำนวน 144 คน จาก 6 รุ่นของการศึกษา รุ่นละ 24 คน

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกโดยวิธี Stratified โดยใช้เกณฑ์แรก คือ เกณฑ์ของอายุ เพื่อเลือกสมาชิกผู้สูงอายุของ OPPY Club ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป เนื่องจากหากเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 55 ปี จะยังคงเป็นช่วงของวัยทำงาน สังคมรอบๆ ตัวยังคงใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการทำงานอยู่ เป้าหมายของการใช้อินเทอร์เน็ตจึงไม่ได้เป็นไปเพื่อการสร้าง หรือขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ใหม่ จากนั้น จึงทำการคัดเลือกโดยใช้วิธี Systematic Random

Sampling และได้สมาชิก จำนวน 30 คน โดยแบ่งออกเป็น 6 รุ่นของการเรียน รุ่นละ 5 คน ดังต่อไปนี้

	ชื่อ	เพศ	รุ่น
1.	คุณกฤษณี	หญิง	3
2.	คุณเจริญ	ชาย	3
3.	คุณประทุมศรี	หญิง	3
4.	คุณวิจิตรา	หญิง	3
5.	คุณสมควร	ชาย	3
6.	คุณจารุพันธ์	หญิง	4
7.	คุณพรพิมล	หญิง	4
8.	คุณวิศาล	ชาย	4
9.	คุณสมคิด	ชาย	4
10.	คุณโสภา	หญิง	4
11.	คุณประสิทธิ์	ชาย	5
12.	คุณพัทยา	หญิง	5
13.	คุณศุภร	ชาย	5
14.	คุณสุณี	หญิง	5
15.	คุณโสภา (2)	หญิง	5
16.	คุณโตมชัย	ชาย	6
17.	คุณปราณี	หญิง	6
18.	คุณยุพิน	หญิง	6
19.	คุณยงยุพลักษณ์	หญิง	6
20.	คุณอนงค์	หญิง	6
21.	คุณชาติชาย	ชาย	7
22.	คุณปรีดา	หญิง	7
23.	คุณวิรัชฐา	หญิง	7
24.	คุณเสรี	ชาย	7
25.	คุณอำภา	หญิง	7

	ชื่อ	เพศ	รุ่น
26.	คุณคาร์เมน	หญิง	8
27.	คุณดลฤดี	หญิง	8
28.	คุณนิภา	หญิง	8
29.	คุณเน่งน้อย	หญิง	8
30.	คุณวิไลพันธ์ุ์	หญิง	8
	รวม		หญิง 21 คน ชาย 9 คน

ตารางที่ 3 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study) ในช่วงเวลาดังตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2545

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลโดยใช้การบันทึกเทปรวมทั้งการจดบันทึก ในช่วงระยะเวลาดังตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 – 31 พฤษภาคม 2545 โดยแบ่งแหล่งข้อมูลบุคคลออกเป็น

1.1 ผู้ก่อตั้ง OPPY Club โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1.1.1 วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง OPPY Club
- 1.1.2 การกำหนดรายละเอียดของสมาชิกและหลักสูตร
- 1.1.3 ทักษะคนที่ติดต่ออินเทอร์เน็ต

1.2 ผู้ออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนและครูผู้สอน โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1.2.1 ประวัติส่วนบุคคล
- 1.2.2 การออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน

- 1.2.3 วิธีการในการดำเนินการสอน
- 1.2.4 ปัญหาและอุปสรรคในการสอน

1.3 ผู้สูงอายุที่มาลงทะเบียนเรียน โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1.3.1 ประวัติส่วนบุคคล
- 1.3.2 วัตถุประสงค์ของการสมัครเป็นสมาชิก OPDY Club
- 1.3.3 วัตถุประสงค์ของการใช้อินเทอร์เน็ต
 - เพื่อค้นหาข้อมูลข่าวสาร
 - เพื่อเพิ่มพูนภาพลักษณ์
 - เพื่อสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ใหม่ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งทดแทนชุมชนในสภาพความเป็นจริงที่ขาดหายไป หรือขยายขอบเขตชุมชนที่มีอยู่แล้ว
 - การเลือกชุมชน
 - รูปแบบการปฏิสัมพันธ์
- 1.3.4 ความถี่ และระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม
- 1.3.5 ทักษะที่มีต่อการใช้อินเทอร์เน็ต

2. การเข้าไปสังเกตการณ์ในสถานที่จริง (Direct Observation) โดยไม่มีส่วนร่วม ที่ OPDY Club ชั้น 10 อาคารเพรสซิเด็นท์ ทาวเวอร์ ถนนเพลินจิต ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 – 31 พฤษภาคม 2545 จำนวน 16 ครั้ง โดยมีรายละเอียดของการสังเกตการณ์ ดังต่อไปนี้

2.1 การสังเกตการณ์การเรียนการสอนในหลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น จำนวน 1 ครั้ง ภายในชั้นเรียน 1 ห้อง ระยะเวลา 2 ชั่วโมง เพื่อเก็บข้อมูล

- 2.1.1 หลักสูตรการสอน
- 2.1.2 วิธีการสอน
- 2.1.3 ปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอน

2.2 การสังเกตการณ์พฤติกรรมการเข้ามาที่ OPDY Club ของกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังจากจบการเรียนในหลักสูตรคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตขั้นพื้นฐานแล้ว เพื่อ

เก็บข้อมูลกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลา 3 ชั่วโมง โดยมีวัตถุประสงค์ในการสังเกต คือ เพื่อดู

2.2.1 ความสม่ำเสมอในการเข้ามาที่ OPY Club

2.2.2 วัตถุประสงค์ในการเข้ามาที่ OPY Club

2.2.3 ระยะเวลาที่อยู่ที่ OPY Club ในแต่ละครั้ง

2.3 การสังเกตการณ์พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเข้ามาใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่ OPY Club จัดเป็นสวัสดิการไว้ให้สมาชิกใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย จำนวน 10 ครั้ง

2.3.1 วัตถุประสงค์ในการใช้

2.3.2 ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละครั้ง

แล้วทำการเก็บข้อมูลโดยใช้การจดบันทึกอย่างละเอียดในแบบบันทึก หรือแบบสังเกต

3. การวิเคราะห์เนื้อหา (Text) คือ เนื้อหาของ E-mail ที่กลุ่มตัวอย่างส่ง และสิ่งที่ปรากฏใน Bulletin Board, Chat Room โดยใช้ข้อมูลจากเว็บบอร์ดของ OPY Club (www.happyopy.com) ที่มีผู้เข้ามาโพสต์ไว้ตั้งแต่เริ่มเปิดให้บริการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในช่วงระยะเวลาดังกล่าวตั้งแต่ 1 มกราคม – 31 กรกฎาคม 2545 โดยการเปิดดูข้อมูลจากเว็บบอร์ดทุกสัปดาห์ แล้วทำการแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในเว็บบอร์ดออกเป็น กระทั่งเกี่ยวกับการให้ข้อมูลความรู้ กระทั่งเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กระทั่งเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และกระทั่งเกี่ยวกับมิตรภาพ โดยผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Textual Analysis) เป็นหลักในการวิเคราะห์และตีความ

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำมาใช้เพื่อการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Descriptive Research) ในเรื่องบทบาทของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ ตามประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทต่อระดับตัวบุคคล

2. บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์
 - สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ใหม่
 - ขยายความสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้ว
3. บทบาทในการเป็นจุดเชื่อมจากชุมชนเสมือนไปสู่ชุมชนในสภาพความเป็นจริง
4. การสร้างชุมชนเสมือนเพื่อการทดแทน และเพิ่มเติมสิ่งที่ขาดหายไปในชีวิตจริง
4. ปัจจัยในการสร้างชุมชนเสมือน

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปของการศึกษาในรูปของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยมีประเด็นครอบคลุม ดังนี้

- บทที่ 4 บทบาทของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ในการสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือนของผู้สูงอายุ
- บทที่ 5 ปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์แบบชุมชนเสมือนของผู้สูงอายุ
- บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย